

ÖN LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN FoMO DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ve BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

DETERMINATION OF FoMO LEVELS OF ASSOCIATE DEGREE STUDENTS AND ANALYSIS IN TERMS OF SOME VARIABLES

Öğr. Gör. Ahmet UYAR

Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya Meslek Yüksekokulu, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü,
Hatay / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0001-9694-8629

Öğr. Gör. Ali BİRVURAL

Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya Meslek Yüksekokulu, Toptan ve Perakende Satış
Bölümü, Hatay / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0001-8373-7486

Öğr. Gör. Akın KARAKUYU

Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik
Bölümü, Hatay / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0001-7370-5464

ÖZET

Araştırmamızın amacı, ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeylerini belirlemek ve bazı değişkenler açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Hatay ili Mustafa Kemal Üniversitesi bünyesindeki Antakya Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 287 ön lisans öğrencisine FoMO ölçeği uygulanmıştır. Veriler Przybylski vd. (2013) tarafından geliştirilen, Gökler vd. (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan FoMO (Sosyal Medyadaki Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma modeli olarak betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama, bağımsız gruplar t-testi ve Anova testi kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara göre; ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca cinsiyet, sınıf, öğrenim türü, akademik ortalama ve bölüm değişkenleri açısından FoMO düzeyleri açısından öğrenciler arasında anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: FoMO, Sosyal Medya, Öğrenci, Ön Lisans.

ABSTRACT

Aim of the research was to determine FoMO levels of associate degree students and to analyze them in terms of some variables. In accordance with this aim, FoMO scale was applied to 287 associate degree students studying at Antakya Vocational School of Hatay Mustafa Kemal University in 2018-2019 academic year. The data were obtained via FoMO (Fear of Missing Out) scale which was developed by Przybylski et al. (2013) and adapted to Turkish by Gökler et al. (2016). Descriptive survey design was employed as the research model. Frequency, percentage, mean scores, independent groups t-test and ANOVA were used for data analysis. According to the findings obtained as a result of data analysis, FoMO levels of the associate degree students were moderate. Additionally, there were not any significant differences between FoMO levels of the students in terms of gender, grade, type of degree, mean and department variables.

Keywords: FoMO, Social Media, Students, Associate Degree.

1. GİRİŞ

Teknoloji ve bilimin büyük gelişim ve değişim gösterdiği günümüz bilgi toplumunda, günlük yaşam ve aktivitelerimiz de oldukça değişim göstermiştir. Artık tabletler, bilgisayarlar, akıllı cep telefonları yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Özellikle akıllı cep telefonlarının kullanılmasıyla birlikte internet kullanım oranları da ciddi oranda artmıştır. Akıllı cep telefonlarıyla interneti aktif olarak kullanan bireyler bu bağlantıyla; birtakım programları indirip kurabilmekte, cep telefonlarının işletim sistemlerini ve yazılımlarını güncelleyebilmekte, e-postaları kontrol edebilmekte, arama motorlarından bilgi arayabilmekte, haberleri takip edebilmekte, internet bankacılığı hizmetlerinden faydalanabilmekte, Facebook, Instagram, Youtube, Twitter, ve WhatsApp gibi sosyal medya erişim portallarına bağlanabilmektedir (Hoşgör vd., 2017). Böylece insanlar internetin özellikle mobil internetin sıraladığımız imkânlarından sıkça faydalanmaktadır.

İnternetin bu kadar yoğun kullanımıyla birlikte sosyal medya, günlük aktivitelerimizin ve yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bireyler sosyal medya aracılığıyla; çeşitli uygulamaları kullanabilmekte, oyunlar oynayabilmekte, herhangi bir konuda duyuru ve bilgilendirme yapabilmekte, takip ettiği arkadaşlarının durumları hakkında bilgi alabilmekte, kendi durumları hakkında bilgi ve resim paylaşabilmekte, güncel haberleri ve gelişmeleri takip edebilmekte, arkadaşlarının paylaşımlarını beğenip yorumlar yapabilmektedir. Sosyal medya kullanımının bu olumlu yanlarının yanı sıra bireyselliği artırması, insanlarla iletişimi azaltması ve bazı psikolojik sorunları beraberinde getirmesi gibi bazı olumsuz yönlerinin de olduğu söylenebilir (Akıllı ve Gezgin, 2016). Bu sorunlardan biri de özellikle sosyal medyada fazla zaman geçiren bireylerde sık rastlanan sosyal medyadaki gelişmeleri kaçırma korkusu (fear of missing out)'dur. Literatürde FoMO olarak bilinen gelişmeleri kaçırma korkusu, yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olan akıllı cep telefonları sayesinde sanal yaşamda daha fazla vakit harcama ve sosyal medyayı sürekli takip etme isteği sonucu ortaya çıkan psikolojik bir rahatsızlıktır. Bu korkuyu yoğun olarak yaşayan kişilerin en belirgin özelliği, aslında ne kaçırdıklarını bilmemelerine karşın sürekli olarak başka insanların kendisinden daha iyi ve kaliteli bir yaşama sahip olduklarını düşünmeleridir (Aydın, 2018).

Hoşgör vd.(2017) bir vakıf üniversitesinin lisans programlarında öğrenim gören 210 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada; öğrencilerin FoMO düzeylerinin orta düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca FoMO düzeyi yüksek olan öğrencilerin; şarj cihazlarını sürekli yanlarında taşıdıklarını, uyandığında ilk iş olarak akıllı cep telefonlarını kontrol ettiklerini, yataklarına akıllı telefonla girdiklerini, her gün mutlaka sosyal medyaya aktif olarak bağlandığını, akıllı cep telefonlarını günlük en az 50 kez kontrol ettiklerini, en az 7 yıldır bir sosyal medya hesabında üyeliklerinin bulunduğunu ve günlük en az 7 saat sosyal medyada vakit geçirdiklerini tespit etmiştir.

Aydın (2018) ise FoMO'nun içgüdüsel alımlara etkisini araştırdığı bir çalışma yapmıştır. Çalışma Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesinde öğrenim gören 223 öğrenciyle yüz yüze anket çalışmasıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada; FoMO'nun içgüdüsel alımlar üzerinde ve kıtlık algısının FoMO üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

FoMO ile ilgili çalışmalara bakıldığında Türkiye'de yapılan çalışma sayısının oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Akıllı cep telefonlarını yoğun kullandıkları düşünülen, hem özel sektör hem de kamu sektöründe ara eleman olarak görev yapacak olan ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeyleri merak konusu olmuştur. Bu bağlamda ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeylerini bazı değişkenler açısından incelediğimiz bu çalışmamızın mevcut alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi içerisinde araştırmanın modeli, örneklem, veri toplama aracı ve verilerin analizi gibi bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmamızda araştırma modeli olarak tarama modellerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2016)'a göre; objelerin, varlıkların olayların, grupların, kurumların ve çeşitli alanların ne olduğunu açıklayan çalışmalar betimsel çalışmalardır.

2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Hatay ili Mustafa Kemal Üniversitesi bünyesindeki Antakya Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören ve en az bir sosyal medya hesabını aktif kullanan 287 ön lisans öğrencisi oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmamızda veri toplama aracı olarak Przybylski vd. (2013) tarafından geliştirilen, Gökler vd. (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan FoMO (Sosyal Medyadaki Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) ölçeği kullanılmıştır. 10 soru bulunan ölçek tek boyutlu olup 5'li likert tipinde hazırlanmıştır (1: Hiç Katılmıyorum; 5: Tamamen Katılıyorum). Katılımcıların ölçekten aldıkları en düşük puan 10 en yüksek puan 50 şeklindedir. Ölçekten alınan toplam puan arttıkça, katılımcıların da FoMO düzeyleri de yükselmektedir. Yapılan ön uygulama sonucu ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı (α) .85 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, öncelikle ön lisans öğrencilerinin 10 maddeden oluşan FoMO ölçeğine verdikleri yanıtlardan elde edilen toplam puanların ortalaması hesap edilmiştir. Ardından araştırmanın amacına uygun olarak; frekans, yüzde, aritmetik ortalama gibi teknikler kullanılmıştır. Bunun yanı sıra araştırmada tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ve bağımsız gruplar t-testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Ön lisans öğrencilerine ait demografik veriler Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Ön Lisans Öğrencilerine Ait Demografik Bilgiler

Değişkenler		Frekans	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kadın	124	43.2
	Erkek	163	56.8
Sınıf	1.Sınıf	152	53
	2.Sınıf	135	47
Öğrenim Türü	1.Öğretim	185	64.5
	2.Öğretim	102	35.5
Akademik Ortalama	0.00-1.99	56	19.5
	2.00-2.49	109	38.0
	2.50-2.99	76	26.5
	3.00-4.00	46	16.0
Bölüm	Özel Güvenlik	60	20.9
	Yerel Yönetimler	58	20.2
	Basın Yayıncılık	52	18.1
	Dış Ticaret	57	19.9
	Lojistik	60	20.9

Tablo 1 incelendiğinde ön lisans öğrencilerinin; %43,2'sinin kadın olduğu, %56.8'inin erkek olduğu, %53'ünün 1.sınıf öğrencisi olduğu, %47'sinin 2.sınıf öğrencisi olduğu, %64.5'inin 1.öğretim olduğu, %35.5'inin 2.öğretim olduğu, %19.5'inin ortalamasının 0.00-1.99 arası olduğu, %38'inin ortalamasının 2.00-2.49 arası olduğu, %26.5'inin ortalamasının 2.50-2.99 arası olduğu, %16'sinin ortalamasının 3.00-4.00 arası olduğu, %20.9'unun Özel Güvenlik bölümünde okuduğu, %20.2'sinin Yerel Yönetimler bölümünde okuduğu, %18.1'inin Basın Yayıncılık bölümünde okuduğu, %19.9'unun Dış Ticaret bölümünde okuduğu, %20.9'unun Lojistik bölümünde okuduğu tespit edilmiştir. Ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeylerine ait veriler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. FoMO Düzeylerine Ait Veriler

FoMO Düzeyi	Aralık	Düşük	Orta	Yüksek	\bar{X}
		10-23.3	23.4-36.7	36.8-50	
	<i>f</i>	126	129	32	25.71
	%	43.9	44.9	11.1	

Ön lisans öğrencilerinin ölçekteki her bir maddeye verdiği cevaplar toplanmış ve bu toplamlar üzerinden ortalamalar hesap edilmiştir. Bu noktada ortalaması 10-23.3 arası olan öğrencilerin FoMO düzeyi düşük, ortalaması 23.4-36.7 arası olan öğrencilerin FoMO düzeyi orta, ortalaması 36.8-50 arası olan öğrencilerin FoMO düzeyleri ise yüksek olarak belirlenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin %43.9 ($f=126$) 'unun FoMO düzeyinin düşük, öğrencilerin %44.9 ($f=129$) 'unun FoMO düzeyinin orta, öğrencilerin %11.1 ($f=32$) 'inin FoMO düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin genel FoMO düzeylerinin ise orta ($\bar{x} = 25.71$) düzeyde olduğu söylenebilir. Ön lisans öğrencilerinin cinsiyet, sınıf ve öğrenim türü açısından FoMO düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığına ait bağımsız gruplar t-testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Kadın	124	25.60	8.38	285	-.239	.811
Erkek	163	25.85	9.07			
Sınıf	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
1.Sınıf	152	25.64	9.08	285	-.144	.886
2.Sınıf	135	25.79	8.22			
Öğrenim Türü	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
1.Öğretim	185	25.69	8.11	285	-.059	.953
2.Öğretim	102	25.75	9.65			

$p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 3 incelendiğinde ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Cinsiyet, sınıf ve öğrenim türü açısından ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına bağımsız gruplar t-testi ile bakılmış farkın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (cinsiyet [$t_{(285)} = -.239, p > .05$]), sınıf [$t_{(285)} = -.144, p > .05$]), öğrenim türü [$t_{(285)} = -.059, p > .05$]). Ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeylerinin akademik ortalama değişkenine ait betimsel verileri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Akademik Ortalama Değişkenine Ait Betimsel Veriler

Değişken	Grup	Ortalamalar	N	\bar{X}	S
Akademik Ortalama	1	0.00-1.99	56	26.62	9.06
	2	2.00-2.49	109	24.84	8.77
	3	2.50-2.99	76	26.65	8.03
	4	3.00-4.00	46	25.10	8.99
	5	Toplam	287	25.71	9.63

Tablo 4 incelendiğinde ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeylerinin akademik ortalama değişkenine göre ortalamaları görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Akademik Ortalama Değişkenine Göre ANOVA sonuçları

Değişken	Varyans Kay.	KT	sd	KO	F	p	Fark
Akademik başarı	Gruplar Arası	213.536	3	71.179	.945	.419	
	Gruplar İçi	21319.035	283	75.332			
	Toplam	21532.571	286				

$p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 5 incelendiğinde ön lisans öğrencilerinin akademik ortalama değişkenine göre FoMO düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,283)} = .945$, $p > .05$]. Ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeylerinin bölüm değişkenine ait betimsel verileri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Bölüm Değişkenine Ait Betimsel Veriler

Değişken	Grup	Ortalamalar	N	\bar{X}	S
Bölüm	1	Özel Güvenlik	60	26.06	8.72
	2	Yerel Yönetimler	58	26.82	8.79
	3	Basın Yayıncılık	52	26.61	9.04
	4	Dış Ticaret	57	24.63	7.87
	5	Lojistik	60	24.53	8.94
	6	Toplam	287	25.71	8.67

Tablo 6 incelendiğinde ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeylerinin bölüm değişkenine göre ortalamaları görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Bölüm Değişkenine Göre ANOVA sonuçları

Değişken	Varyans Kay.	KT	sd	KO	F	p	Fark
Bölüm	Gruplar Arası	272.058	4	68.015	.902	.463	
	Gruplar İçi	21260.513	282	75.392			
	Toplam	21532.571	286				

$p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 7 incelendiğinde ön lisans öğrencilerinin bölüm değişkenine göre FoMO düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,282)} = .902$, $p > .05$].

4. SONUÇ

Çalışmamızda; ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeyleri belirlenmiş ve FoMO düzeyleri cinsiyet, sınıf, öğrenim türü, akademik ortalama ve bölüm değişkenleri açısından karşılaştırılmıştır. Çalışmada öncelikle ön lisans öğrencilerinin 10 maddeden oluşan FoMO ölçeğine verdikleri yanıtlardan elde edilen toplam puanların ortalaması hesap edilmiş, sonra elde edilen veriler analiz edilmiştir. Analiz sonucunda ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeyleri orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Buradan gençlerin özellikle üniversitede öğrenim gören gençlerin son yıllarda sosyal medya kullanma sıklığı artmış olsa da bunun bağımlılık düzeyinde olmadığı söylenebilir. Hoşgör vd.(2017)’nin üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada; öğrencilerin FoMO düzeylerini orta düzeyde tespit ettiği çalışması bulgumuzu destekler niteliktedir.

Ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeylerinin cinsiyet, sınıf ve öğrenim türlerine göre farklılık gösterip göstermediğine bağımsız gruplar t-testi ile bakılmış analiz sonuçlarından cinsiyet, sınıf ve öğrenim türlerine göre anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bulgumuza paralel olarak Hoşgör vd.(2017)’nin üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada; FoMO düzeyinde cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Son olarak ön lisans öğrencilerinin FoMO düzeylerinin akademik ortalama ve bölüm değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla Anova testi uygulanmış ve anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bulgumuzdan farklı olarak bölüm değişkenine göre FoMO düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olduğu çalışmalar bulunmaktadır (Hoşgör vd., 2017).

5. ÖNERİLER

Elde edilen bulgulara göre şu öneriler getirilebilir;

- FoMO düzeyini azaltma noktasında öğrencilerin FoMO düzeylerine etki eden akıllı telefon, sosyal medya, sorunlu internet kullanımı konusunda bilinçlendirici eğitimler verilebilir,
- Aile içi iletişim artırılarak öğrencilerin FoMO düzeyleri düşürülebilir,

- Öğrencilerin akıllı cep telefonlarını yanına almadıkları doğayla içi içe vakit geçirebilecekleri etkinlikler düzenlenebilir,
- FoMO ile ilgili ülkemizde yapılan çalışma sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Bu bağlamda FoMO'nun sebeplerinin araştırılacağı nicel ve nitel çalışma sayısı artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akıllı, G.K., & Gezgin, D.M. (2016). "Üniversite Öğrencilerinin Nomofobi Düzeyleri ile Farklı Davranış Örüntülerinin Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (40): 51-69.
- Aydın, H. (2018). "Sosyal Medyadaki Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun (Fomo) İlgüdüsel Alımlara Etkisinin Öz Belirleme Kuramı ile Açıklanması", UIİİD-IJEAS, 2018 (17. UİK Özel Sayısı):415-426 (ISSN 1307-9832).
- Gökler, M.E., Aydın, R., Ünal, E., & Metintaş, S. (2016). "Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeğinin Türkçe Sürümünün Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Değerlendirilmesi", Anadolu Psikiyatri Dergisi, 17 (Ek. 1): 52-59.
- Hoşgör, H; Koç Tütüncü, S.; Gündüz Hoşgör, D. & Tandoğan, Ö. (2017). "Üniversite Öğrencileri Arasında Sosyal Medyadaki Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Yaygınlığının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Vol:3, Issue:17; pp: 213-223 (ISSN:2149-8598).
- Hoşgör, H., Tandoğan, Ö. & Hoşgör G, D. (2017). "Nomofobinin Günlük Akıllı Telefon Kullanım Süresi ve Okul Başarısı Üzerindeki Etkisi: Sağlık Personeli Adayları Örneği", Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5(46): 573-595.
- Karasar, N. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemi (31.baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Przybylski, A.K., Murayama, K., DeHaan, C.R., & Gladwell, V. (2013). "Motivational, Emotional, and Behavioral Correlates of Fear of Missing Out", Computers in Human Behavior, 29(4): 1841-1848.